

Tiedotusosasto

LEHDISTÖTIEDOTE nro 39/03

15.5.2003

Julkisasiamies Siegbert Alberin ratkaisuehdotus asioissa C-93/02 P ja C-94/02 P

Biret International SA ja Etablissements Biret et Cie. SA / Euroopan unionin neuvosto

**JULKISASIAMIES PUOLTAA SITÄ, ETTÄ TUNNUSTETAAN OIKEUS ESITTÄÄ
WTO-LAINSÄÄDÄNNÖN RIKKOMISEEN PERUSTUVA
VAHINGONKORVAUSVAATIMUS SILLOIN, KUN YHTEISÖ EI PANE
SÄÄDETYSSÄ MÄÄRÄAJASSA TÄYTÄNTÖÖN WTO:N
RIITOJENRATKAISUELIMEN SITOVAA RATKAISUA**

Julkisasiamiehen mielestä WTO-lainsäädäntöä on sovellettava välittömästi silloin, kun WTO:n riitojenratkaisuelin on todennut yhteisön toimenpiteen olevan ristiriidassa WTO-lainsäädännön kanssa ja kun yhteisö ei ole pannut suosituksia tai päätöksiä täytäntöön WTO:n antamassa kohtuullisessa määräajassa

Biret on ranskalainen yritys, joka harjoittaa elintarvikekauppaa erityisesti lihatuotteilla.

Kahdella yhteisön direktiivillä, jotka on annettu vuosina 1981 ja 1988, kiellettiin tietyillä hormoneilla käsiteltyjen lihojen ja lihatuotteiden tuonti yhteisöön. 1.1.1995 tulivat Euroopan unionissa voimaan WTO:n (Maailman kauppajärjestö) perustamissopimus sekä muun muassa siihen kuuluva sopimus terveys- ja kasvinsuojelutoimista (SPS-sopimus) sekä riitojen ratkaisemisesta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskeva sopimus WTO:n riitojenratkaisuelimestä (Dispute Settlement Body, DSB).

Huhtikuussa 1996 neuvosto antoi uuden EY-direktiivin, jolla pidettiin voimassa mainittu tuontikielto ja joka koski vielä yhtä hormonia lisää. Riitojenratkaisuelin totesi 13.2.1998, että tähän direktiiviin sisältyneet säännökset olivat ristiriidassa SPS-sopimuksen kanssa. Yhteisölle annettiin 13.5.1999 asti aikaa panna täytäntöön riitojenratkaisuelimen sitovat suositukset. Tämän lisäksi komissio antoi neuvostolle 24.5.2000 ehdotuksen vuoden 1996 direktiivin muuttamisesta, mutta tätä ehdotusta ei ole tähän päivään mennessä hyväksytty.

Kesäkuussa 2000 Biret nosti yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa Euroopan unionin neuvostoa vastaan kanteen, jolla se vaati korvausta vahingosta, joka sille on aiheutunut tietyillä hormoneilla käsitellyn naudanlihan tuontikiellosta yhteisöön.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi vahingonkorvausvaatimuksen ja vetosi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan on niin, että vaikka WTO-sopimus ja sen liitteet ovat tulleet osaksi yhteisön oikeutta, ne eivät kuitenkaan luonteeltaan ja rakenteeltaan periaatteessa kuulu niihin normeihin, joiden nojalla yhteisöjen tuomioistuin tutkii yhteisön toimielinten toiminnan lainmukaisuutta; WTO:n määräyksillä ei siis luoda yksityiselle oikeussubjektille oikeuksia, joihin tämä voisi vedota tuomioistuimessa. Poikkeus tästä periaatteesta on kyseessä vain silloin, kun yhteisö panee täytäntöön tietyn, WTO:n puitteissa hyväksytyn velvoitteen tai kun yhteisön toimenpiteessä viitataan nimenomaisesti WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin. Ensimmäisen asteen tuomioistuimen mukaan tässä asiassa ei kuitenkaan kumpikaan edellytys täyty.

Biret on valittanut yhteisöjen tuomioistuimeen.

Julkisasiamies Albert on tänään esittänyt tässä asiassa ratkaisuehdotuksensa.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus ei sido yhteisöjen tuomioistuinta. Julkisasiamiehen tehtävänä on täysin riippumattomana esittää yhteisöjen tuomioistuimelle oikeudellinen ratkaisuehdotus hänen käsittelemissään asioissa.

Julkisasiamies toteaa aluksi, että WTO-lainsäädäntö ei ole vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan välittömästi sovellettavaa ja että kyseessä ei ole kumpikaan oikeuskäytännössä tunnustetuista poikkeustapauksista (tietyn, WTO:n puitteissa vahvistetun velvoitteen täytäntöönpano; WTO-sopimuksen erityisen määräyksen nimenomainen huomioon ottaminen).

Julkisasiamies ottaa lähtökohdaksi sen toteamuksen, että riitojenratkaisuelimen helmikuussa 1998 antamien suositusten jälkeen oli riitojenratkaisuelimen suositusten täytäntöönpanemiseksi vielä välttämätöntä antaa yhteisön säädös, ja hän kysyy, pitäisikö Biret'n kuitenkin poikkeuksellisesti voida vedota riitojenratkaisuelimen suositukseen ja näin välittömästi WTO-lainsäädäntöön, koska suositusten täytäntöönpanolle annettu määräaika oli ajat sitten päättynyt. Täytäntöönpanoa koskeva määräaika oli päättynyt toukokuussa 1999. Komissio oli tosin tehnyt kesäkuussa 2000 ehdotuksen yhteisön oikeuden muuttamisesta. Lainsäädäntömenettelyä ei kuitenkaan ole vielä tähän mennessä saatettu loppuun, joten toukokuun 1999 jälkeen mikään ei ole muuttunut WTO-lainsäädännössä eikä yhteisön oikeudessa. Tämän vuoksi herää kysymys siitä, onko Biret'n hyväksyttävä tämä korvausta saamatta, vai sallitaanko tällaisissa olosuhteissa vetoaminen riitojenratkaisuelimen suositukseen, jossa todetaan sitovasti yhteisön säännösten lainvastaisuus sillä seurauksella, että WTO-lainsäädäntöä on pidettävä välittömästi sovellettavana ja Biret'llä katsotaan mahdollisesti olevan oikeus vahingonkorvaukseen.

Julkisasiamiehen mielestä tämä on mahdollista.

Hän toteaa, että **WTO:n riitojenratkaisumekanismin on tunnusomaista se, että kun riitojenratkaisuelin on antanut päätöksen tai suosituksen, se on pantava ehdoitta**

täytäntöön, toisin kuin GATT-sopimusta sovellettaessa. Asianosaiset eivät sitten voi enää sopia asiasta keskenään taikka sopia velvollisuuksiaan koskevasta poikkeuksesta. Ne voivat vain sopia määräajasta, jonka kuluessa riitojenratkaisuelimen lausunto on pantava täytäntöön. Nyt kyseessä olevassa asiassa sen pituudeksi vahvistettiin 15 kuukautta ja se päättyi toukokuussa 1999.

Julkisasiamiehen mielestä vahingonkorvausvaatimusta koskevan oikeuden tunnustaminen ei rajoita yhteisön lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelinten toimintavapautta. Sen jälkeen, kun riitojenratkaisuelin on antanut suosituksen tai päätöksen, WTO-sopimuspuolilla ei enää ole neuvotteluvaraa siitä, panevatko ne suosituksen tai päätöksen täytäntöön. Ne eivät voi poikkeusluvasta neuvottelemalla vapautua WTO-velvoitteistaan. Se, *miten* yhteisö toteuttaa toimenpiteidensä yhteensoveltuvuuden SPS-sopimuksesta johtuvien velvoitteiden kanssa, on ja pysyy yhteisön toimivaltaisten toimielinten harkinnassa. On myös täysin mahdollista, että ne määräävät uusien tieteellisten tutkimusten perusteella jälleen uudesta tuontikiellosta, joka tällä kertaa olisi yhteensoveltuva SPS-sopimuksen kanssa. Välittömän sovellettavuuden tunnustaminen ei johda siihen, että yksityisellä oikeussubjektilla olisi oikeus vaatia tiettyä toimintaa, esimerkiksi tuontikiellon kumoamista, vaan ainoastaan rahallista vahingonkorvausta.

Vahingonkorvausvaatimuksen tunnustaminen tällaisissa tapauksissa vastaa julkisasiamiehen mielestä oikeuskäytäntöä, joka on vahvistettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä ja asioissa, jotka koskevat jäsenvaltioiden vastuuta yhteisön oikeuden täytäntöönpanon laiminlyönnin yhteydessä (asia C-6/90, Francovich, tuomio 19.11.1991).

Lisäksi hän toteaa, että on olemassa perusoikeus taloudelliseen toimintavapauteen ja että on epäoikeudenmukaista evätä kansalaiselta oikeus esittää vahingonkorvausvaatimus silloin, kun yhteisön lainsäätävä toimimattomuudellaan pitää voimassa WTO-lainsäädännön vastaisen tilanteen yli neljä vuotta riitojenratkaisuelimen suosituksen täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymisen jälkeen ja siten rajoittaa kansalaisen perusoikeuksia edelleen lainvastaisesti.

Julkisasiamies tulee siihen tulokseen, että WTO-lainsäädäntö on välittömästi sovellettavaa silloin, kun riitojensovittelukomitean suosituksissa tai päätöksissä on todettu yhteisön toimenpiteen lainvastaisuus WTO-lainsäädännön kanssa ja kun yhteisö ei ole pannut suosituksia tai päätöksiä WTO:n vahvistamassa kohtuullisessa määräajassa täytäntöön.

Lisäksi julkisasiamies tarkastelee sitä, onko WTO-määräysten tarkoituksena yksityisen oikeussubjektin suojeleminen. Hän painottaa sitä, että markkinatalousvaltioissa kauppaa harjoittavat ensisijaisesti yksityiset ja että kaupan rajoitukset vaikuttavat siten kansalaisen taloudelliseen toimintavapauteen. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että normi, jonka tavoitteena on yleisen edun suojeleminen (tässä: maailmankaupan liberalisointi), ei sulje pois sitä, että se kattaisi myös yksityisen oikeussubjektin suojeleminen. Näin on hänen mielestään tässä asiassa.

Näin ollen neuvosto on rikkonut sellaista yhteisön säännöstä, johon yksityinen oikeussubjekti voisi vedota.

Julkisasiamies ehdottaa, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaisi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion ja palauttaisi asian sen käsiteltäväksi, jotta se voisi tutkia muut edellytykset (vahingot ja syy-seuraus -suhde).

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido yhteisöjen tuomioistuinta.

Tämä lehdistötiedote on saatavissa yhteisöjen virallisilla kielillä.

Tuomion koko teksti on luettavissa tänään noin kello 15 yhteisöjen tuomioistuimen kotisivulta Internetissä www.curia.eu.int.

Lisätietoja: Christopher Fretwell, puh. +352 4303 3355, fax +352 4303 2731